

ks. Leszek Poleszak SCJ

GLÓWNE RYSY DUCHOWOŚCI ZGROMADZENIA KSIĘŻY NAJŚWIĘTSZEGO SERCA JEZUSOWEGO W ZAMYŚLE ZAŁOŻYCIELA - O. LEONA JANA DEHONA

Życie duchowe o. Leona Jana Dehona swoje początki czerpie z naturalnej pobożności, którą zaszczerpiła mu matka. Prostota jego chrześcijaństwa, spontaniczność modlitwy, gorliwość, pobożność wobec relikwii, synowskie nabożeństwo do Maryi, udział w pielgrzymkach do różnych sanktuariów wraz z jego rozwojem kształtują jego odniesienie się do Boga i do drugiego człowieka. Trzonem życia duchowego Założyciela i cechą wyróżniającą jego duchowość jest jednak nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusowego. W jego notatkach z lat 1865-1866 czytamy: „Nasz Pan dość szybko sam zapanował nad moją duszą. Złożył w niej dyspozycje, które miały być cechą dominującą mego życia, pomimo tysiąca mych braków: nabożeństwo do swego Najświętszego Serca, pokorę, zgadzanie się z Jego wolą, zjednoczenie z Nim, życie miłości. To wszystko miało być moim ideałem i moim życiem na zawsze. Chrystus okazał mi tę miłość, bez wytchnienia mnie do niej doprowadzał i w ten sposób przygotowywał do misji, jaką mi wyznaczał dla dzieła swego Serca”¹¹⁷.

Życie wewnętrzne o. Dehona od samego początku kształtuje się w nurcie École Française, która wywarła ogromny wpływ nie tylko na duchowość XIX-wiecznej Francji, ale również na ówczesną Europę. Wynika to przede wszystkim ze studiów teologicznych, które Założyciel odbywa w Seminarium Francuskim w Rzymie, uczęszczając na wykłady w Kolegium Rzymskim. To tutaj pozna-

¹¹⁷NHV 3, s. 48-49.

je myśl Pierre de Bérulle'a, której ideą przewodnią jest zjednoczenie z Jezusem Chrystusem. Wielką pomoc w tym zjednoczeniu odgrywa Maryja. W centrum życia chrześcijańskiego znajduje się tajemnica Wcielenia i osoba Jezusa Chrystusa¹¹⁸.

Doświadczenie miłości Jezusa Chrystusa, które pogłębia się wraz z rozwojem duchowym Założyciela, prowadzi go do większej jedności ze Zbawicielem. Włączając się w nurt działalności duszpasterskiej, coraz boleśniej odczuwa w swoim sercu zło grzechu i niesprawiedliwości, których doświadcza w środowisku pracy. Coraz bardziej wzrasta w nim idea wynagrodzenia za to zło poprzez zjednoczenie z Jezusem w Jego ofierze dla ludzi. Zjednoczenie to rozumie w sposób bardzo czynny, jako przynaglenie do działania wypełnionego modlitwą, cierpieniem, działalnością apostołską i społeczną¹¹⁹.

Powołanie kapłańskie o. Dehona rozwija się równolegle z powołaniem do życia zakonnego. Wprawdzie kapłaństwo stawia zawsze na pierwszym miejscu, jednak w życiu zakonnym widzi środek do rozwoju życia duchowego, doceniając jego walory profetyczne. Pod koniec swojego życia wspomina w jednym z listów okólnych do Zgromadzenia: „Miałem powołanie zakonne od mojej młodości. Takie było zakończenie wszystkich moich rekolekcji; ale nigdy nie wiedziałem, który instytut wybrać. Szukałem i czekałem. Całe moje zainteresowanie szło w kierunku Najświętszego Serca i wynagrodzenia”¹²⁰.

Pragnienie utworzenia zgromadzenia kapłańskiego opartego na pobożności i kulcie Najświętszego Serca Jezusowego, w któ-

¹¹⁸ Skoncentrowanie duchowości na misterium Wcielenia przyniosło Bérulle'owi tytuł „apostola Słowa Wcielonego”, który mu nadał papież Urban VIII. Por. Z. Uchnast, *Bérulle Pierre de*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 2, Lublin 1995, koll. 325-326; E. Ziemann, *Być kapłanem Serca Jezusowego. Duchowość kapłańska o. Leona Jana Dehona (1843-1925)*, Kraków 2006, s. 83-155.

¹¹⁹ Por. Gasseling G., *Konferencja wygłoszona w Stadnikach dnia 29 czerwca 1974 roku*, „Informator SCJ” z dnia 10.07.1974, s. 149-150 (mps, Arch. SCJ PO).

¹²⁰ LCr, s. 321.

rym realizowano by ducha miłości i wynagrodzenia oraz praktykowano kult Eucharystii znajduje swoje urzeczywistnienie w 1878 roku. Podczas kilku lat poszukiwań i duchowych rozterek, o. Dehon odprawia „rekolekcje wybrania” (21-27 marca 1876 roku), decydujące o jego powołaniu zakonnym oraz kontaktuje się ze Zgromadzeniem Sióstr Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego, mających swój dom w Saint Quentin, których pragnieniem jest również utworzenie dzieła kapłańskiego podobnego do jego zamiarów¹²¹. Wydarzeniem, które wydaje się przełomowym w jego poszukiwaniu drogi powołania, jest podróż do Rzymu wraz z bpem O. Thibaudierem, udającym się tam z wizytą *ad limina*. Punktem kulminacyjnym tej podróży jest dla Założyciela nawiedzenie sanktuarium Zwiastowania i Wcielenia w Loreto, 14 lutego 1877 roku. W domku loretańskim doświadcza silnego przekonania, że powinien powołać do życia nową rodzinę zakonną, by realizować swoje pragnienie całkowitego oddania się Chrystusowi. Później, w swoich notatkach stwierdza, że w tym sanktuarium narodziło się Zgromadzenie¹²². Za namową swojego kierownika duchowego, jezuitę Augusta Modeste’a decyduje się na założenie nowego instytutu – Zgromadzenia Oblatów Najświętszego Serca Jezusowego. Po uzyskaniu zgody od bpa Thibaudiera tworzy Kolegium św. Jana Apostoła, przy którym powstaje zgromadzenie kleryckie o charakterze kontemplacyjno-apostolskim. W dniu 28 czerwca 1878 roku składa pierwszą profesję. Tę datę uznaje później

¹²¹ Por. LCr, s. 322-325. W listach do Matki Marii Weroniki (z 8 czerwca 1877 roku) oraz do ks. P. Giraud (z 21 maja 1877 roku) pisze o zgromadzeniu męskim, kapłanów żertw, którzy poświęciliby się wynagrodzeniu, w szczególności sposób za kapłanów. Por. L. Dehon, *List do ks. P. Giraud z 21 maja 1877 r.* (rkp., Arch. SCJ, B 21, 3, m); tenże, *List do Matki Marii Weroniki z 8 czerwca 1877 r.* (rkp., Arch. SCJ, B 21, 3, l).

¹²² Por. NHV 7, s. 1-3; G. Girardi, *L’incarnazione nella spiritualità dehoniana. Rievocando „l’esperienza spirituale” di p. Dehon, a Loreto, nel 1877 e 1894*, Dehoniana (wyd. włoskie) 1 (2002), s. 79-89.

za dzień narodzin Zgromadzenia, które często nazywa Dziełem Najświętszego Serca¹²³.

Nowa rodzina zakonna w zamyśle Założyciela ma oddawać uwielbienie i miłość Bożemu Sercu w duchu miłości i wynagrodzenia oraz pracować dla królestwa Serca Jezusowego, królestwa sprawiedliwości i miłości chrześcijańskiej. Aspekt wynagradzający winien być realizowany nie tylko przez adorację eucharystyczną, ale ma być również przedłużany w posłudze dla potrzebujących, nauczaniu szkolnym, duszpasterstwie robotników i trosce o rozwój miłości chrześcijańskiej wiernych. Szczególnym wyrazem idei wynagrodzenia, obok ślubów zakonnych czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, jest – w początkowym okresie istnienia Instytutu – ślub żertwy ofiarnej (zwany również ślubem immolacji)¹²⁴, który stanowi materializację idei całkowitego oddania się i zjednoczenia z Bogiem¹²⁵.

Tym, co bez wątplenia wyróżnia duchowość o. Dehona, jest silny wymiar chrystocentryczny. W jego dziełach duchowych, a także w całej jego twórczości pisarskiej oraz działalności kapłańskiej i społecznej możemy dostrzec stałe odniesienie do osoby Jezusa

¹²³ Por. NHV 7, s. 34-35; Congregatio de Causis Sanctorum, *Canonizationis Servi Dei Leonis Ioannis a S. Corde Iesu Dehon*, t. 1, *Biographia*, Roma 1990, s. 75.

¹²⁴ Por. LCr, s. 11. Ślub żertwy, który zarówno w pismach Założyciela, jak też innych dokumentach Instytutu jest zamiennie określane jako „profesja immolacji”, „profesja żertwy”, najpełniej wyraża określenie „profesja obłacji”. Od 1885 roku, w którym zatwierdzono *Konstytucje* odnowionego Instytutu, zgodnie z pragnieniem bpa Thibaudier, zaprzestano praktycznie używania w dokumentach Zgromadzenia terminu „ślub żertwy” na rzecz określenia „profesja immolacji”. Por. U. Chiarello, *Carisma del Fondatore e spiritualità dehoniana*, *Studia Dehoniana* SCJ 28, Roma 1991, s. 97; M. Denis, *Costituzioni SCJ e Capitoli Generali durante la vita del P. Fondatore*, cz. 1, Dehoniana (wyd. włoskie) 1 (1972), s. 35-40; G. Manzoni, *La spiritualità oblativa*, w: *La spiritualità del cuore di Cristo*, Bologna 1990, s. 174.

¹²⁵ Por. K. Klauza, *O. Leon Jan Dehon Założyciel Zgromadzenia Księża Sercanów (Szkiec biograficzny)*, Kraków 1988, s. 28.

Chrystusa oraz mocne oparcie na fundamencie Pisma Świętego. Syn Boży jest dla niego przede wszystkim objawieniem miłości Ojca. W Sercu Jezusa o. Dehon dostrzega miłosny plan Stwórcy, którego celem jest zbawienie każdego człowieka¹²⁶.

Warto tutaj przytoczyć choćby jedno z jego rozważań na temat przebicia boku Jezusa. Moment otwarcia Serca Jezusowego jest dla niego największą z tajemnic, jest „tajemnicą Miłości”, w której ukazuje się miłość Syna do Ojca. W tym misterium człowiek doświadcza w pełni tego, czym jest miłość, która stała się sprawcą jego zbawienia i odkupienia. W swoich rozważaniach *De la vie d'amour envers le Sacré-Coeur de Jésus* Założyciel wkłada w usta Jezusa następujące słowa: „Powinniście usiłować wnikać w głębię tej przepaści miłości i pobudzić się do miłości mojego Serca, widząc jak bardzo was ukochało. (...) Moja męka całą swą wartość czerpie nie tyle z moich cierpień zewnętrznych, co z mojego Serca, z miłości, która była natchnieniem mojej ofiary. (...) Pragnąłem przez otwarcie mojego boku zdradzić wam sekret mojej męki i ujawnić jej źródło. To moja miłość do was, to moje Serce zaprowadziło Mnie na Kalwarię. Nie odmawiajcie Mi waszej miłości!”¹²⁷.

W *Couronnes d'amour* o. Dehon idzie dalej w swoich rozważaniach o Sercu Jezusa i nazywa je „ołtarzem miłości”, miejscem najświętszym świątyni Boga, którą jest Jezus Chrystus. Misterium przebicia boku, jego zdaniem, przewyższa wszystkie inne misteria, ponieważ wszystkie je w sobie zawiera¹²⁸. Tym, co jest istotne w naszych rozważaniach, jest samo rozu-

¹²⁶ Por. L. Poleszak, *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księży Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, Kraków 2010, s. 25-65.

¹²⁷ L. Dehon, *O życiu miłości do Najświętszego Serca Jezusowego*, tł. W. Łukasik, Stopnica 2002, s. 45-47.

¹²⁸ Por. L. Dehon, *Niepojęta miłość*, tł. J. Stoszko, Warszawa 1995, s. 224-225. Do tych twierdzeń odniesiono się podczas XV Kapituły Generalnej. Por. XV Kapituła Generalna, *Życie zakonne i duchowość*, nr 85, w: *Akta XV Kapituły Generalnej* (mps, Arch. SCJ PO).

mienie przez Założyciela terminu „Serce Jezusa”. Zarówno termin, jak też promowany przez o. Dehona kult Serca Jezusowego stanowi zawsze odniesienie do osoby Zbawiciela i do miłości Boga, której najpełniejszy wzór człowiek odnajduje w Trójcy Przenajświętszej. Najlepszym tego przykładem jest dla niego fakt Wcielenia, który stanowi owoc miłosnego dialogu pomiędzy Ojcem i Synem. Skutkiem tego dialogu jest dobrowolna postawa Syna Bożego, która wyrażona zostaje w słowach: „*Ecce venio* – Oto idę”. „Owo *Ecce venio*, w rozumieniu Założyciela podjętym później w tradycji duchowej założonego przez niego Instytutu, obejmuje w swej treści całą miłość Boga objawioną w Synu, gotowość daru z siebie, początek dzieła odkupienia oraz wzór postawy oblacyjnej. Postawa *Ecce venio* Jezusa jest dla Założyciela synonimem wolnej postawy miłości, której Bóg oczekuje od człowieka. Jej wartość tkwi właśnie w dyspozycyjności wobec Stwórcy. Kult polega więc tutaj nie na dodatkowych ofiarach, ale na oddaniu Ojcu, które – wzorem Syna Bożego – przybiera także formę zastępczości, jaka zawiera się w miłości, w uwielbieniu, miłości czystej, wyniszczeniu, wynagrodzeniu wraz z Eucharystycznym Sercem Jezusa¹²⁹.

Zgromadzenie Księży Najświętszego Serca Jezusowego przeżywa z charyzmatu Założyciela misję głoszenia światu dobrej nowiny o Bogu, który jest Miłością. Jego członkowie, idąc za wskazaniem aktualnych *Konstytucji*, pragną być „prorokami miłości i sługami pojednania ludzi i świata w Chrystusie (por. 2 Kor 5,18)”¹³⁰. Konsekwencją tego charyzmatu jest podjęcie charakterystycznego dla Instytutu życia oblacji i wynagrodzenia, a także włączenie się w działalność apostołską, które zgodnie ze wskazaniami Założyciela stanowią praktyczne wyrazy kultu Najświętszego Serca Jezusowego¹³¹.

¹²⁹ L. Poleszak, *Serce Zbawiciela. Kult...*, dz. cyt., s. 133.

¹³⁰ Konst., 7.

¹³¹ Por. NQ 3, s. 418.

Teologia obłacji zostaje w sposób znaczący rozwinięta w formie kultu Najświętszego Serca Jezusowego wywodzącego się z nurtu wiktymalnego duchowości XIX-wiecznej Francji. Podkreśla on przede wszystkim wartość wewnętrznego zjednoczenia człowieka z Jezusem oraz miłość i wynagrodzenie, które w tym zjednoczeniu odgrywają rolę zasadniczą. Założyciel czerpie stąd do duchowości Zgromadzenia takie wartości, jak podkreślenie znaczenia Wcielonego Słowa w historii zbawienia, wartość ofiary, poświęcenia, czystej miłości i wynagrodzenia, pielęgnowanie pobożności eucharystycznej oraz znaczenie kultu Bożego Serca. W szczególny sposób zachwyca go życie obłacji i obłacja miłości¹³². Obłacja stanowi ten element ofiary, który sprawia, że życie człowieka zostaje poświęcone Bogu poprzez zjednoczenie z ofiarą Syna Bożego i z Jego postawą *Ecce venio*. Źródłem i motywem obłacji jest więc miłość, która sprawia, że wszystkie praktyki życia religijnego kształtują w człowieku odpowiednią dyspozycję serca, konieczną do zjednoczenia z Sercem Jezusa i do podjęcia ofiary dla chwały Ojca. Obłacja staje się w ten sposób istotnym elementem kultu Bożego Serca¹³³.

Termin „immolacja” oznacza w pierwszym rzędzie kulminacyjny moment ofiary. Oznacza więc on najpierw ofiarę Jezusa Chrystusa złożoną Ojcu na ołtarzu krzyża. Celem tej ofiary jest całkowite zdanie się wole Ojca dla zbawienia wszystkich ludzi. „Immolacją” nazywamy również akt osoby wierzącej, w którym wraz z Chrystusem i w zjednoczeniu z Jego immolacją ofiaruje się ona Bogu w celu zbawienia siebie i innych ludzi¹³⁴. Dla o. Dehona immolacja stanowi synonim ofiary duchowej człowieka,

¹³²Por. S. Hałas, *Atteggiamento dell'abbandono a Dio nell'aspetto biblico*, Dehoniana (wyd. włoskie) 1 (2008), s. 18-19; G. Manzoni, *Szkola francuska i ojciec Dehon*, Dehoniana (wyd. polskie) 1 (1979), s. 47-49.

¹³³Por. L. Dehon, *O życiu miłości do Najświętszego Serca Jezusowego*, dz. cyt., s. 139-143; P. McGuire, *Charism and mission*, Dehoniana (wyd. włoskie) 2 (2003), s. 82-86.

¹³⁴Por. P. McGuire, *Chrystologia sercańskich Konstytucji*, Sympozjum 1 (1998), s. 111.

która charakteryzuje się zdaniem się na Boga i akceptacją krzyża. Dokonuje się w ten sposób akt obłacji człowieka. Wyraża się to przede wszystkim w życiu oddanym na służbę Bogu. Taka ofiara zostaje przez Stwórcę przyjęta, a przez to staje się „świętą”, czyli wyłączoną z rzeczy świeckich i przeznaczoną wyłącznie dla Boga. Taką ofiarę całopalną Założyciel określa terminem „żertwa” (z łac. *victima*)¹³⁵.

Tym, co łączy usposobienie ofiarne człowieka i akt ofiarny jest miłość. Prawdziwy duch obłacji wyraża się w miłości bezinteresownej, którą Założyciel nazywa „miłością czystą”. Jej istotą jest czysta intencja. Zdając sobie sprawę z tego, że pojęcie „miłości czystej” zostało wykrzywione w XVII wieku przez kwietyzm, co spowodowało w konsekwencji błędy jansenizmu, o. Dehon pragnie ukazać jej właściwe znaczenie. W jednym z rozważań pisze: „Po jakich cechach można poznać prawdziwych przyjaciół naszego Pana? Jedną z nich jest siła i wspaniałomyślność w miłości. Okazuje się tę wspaniałomyślność w zachowywaniu prawa. Kochać naszego Pana to wynosić Go ponad wszystko, stawiać ponad wszystko. Czyż naturą miłości nie jest to, by wynosić ponad wszystko inne przedmiot, któremu się obiecało swoje uczucia? Nie można mówić bez przerwy naszemu Panu, że się Go kocha, ale można Mu ciągle dawać dowody swej miłości we wszystkich czynnościach życia, kierując je i ustalając z myślą o Nim i o Jego Ojcu niebieskim”¹³⁶. Wzór czystej miłości daje przede wszystkim sam Chrystus. Jego miłość jest uprzedzająca, wynagradzająca, czynna i bezinteresowna. Założyciel zachęca, by zgłębiać tę miłość, którą możemy poznawać w po-

¹³⁵ Por. H. Dorresteijn, *De vita religiosa. Compendium spirituale ad usum SCJ*, Romae 1956, s. 46-47; E. Ziemann, *Kult Najświętszego Serca Jezusowego w ujęciu o. Leona Dehona*, w: *Misterium Serca Jezusa. Duchowość na III Tysiąclecie*, red. J. Wehna, Kraków 2007, s. 62-64.

¹³⁶ L. Dehon, *O życiu miłości do Najświętszego Serca Jezusowego*, dz. cyt., s. 187-188.

szczególnych misteriach życia Zbawiciela, zwłaszcza zaś w Eucharystii¹³⁷.

Kolejnym istotnym elementem duchowości Zgromadzenia jest wynagrodzenie, które stanowi jednocześnie główny składnik kultu Najświętszego Serca Jezusowego. Doświadczając miłości Jezusa Chrystusa, człowiek staje się przynaglony do podjęcia życia wynagrodzenia poprzez zjednoczenie się z wynagrodzeniem Syna Bożego. Zarówno Założyciel, jak też obecne dokumenty Instytutu, stwierdzają, że wynagrodzenie jest głównym motywem powstania Zgromadzenia i stanowi jego cel specjalny. Duch miłości i wynagrodzenia jest charakterystyczny dla wszystkich *Konstytucji* powstałych za życia Założyciela i stanowi dziedzictwo Instytutu, będące jednocześnie specyficzną interpretacją kultu Bożego Serca¹³⁸.

To Jezus Chrystus jest w pierwszym rzędzie Tym, który dokonuje dzieła wynagrodzenia. Jego ofiara ma wartość odkupieńczą i wynagradzającą, ekspiacyjną i zadośćczyniącą. „Cierpiąc i umierając za nas, Chrystus wysłużył przebaczenie naszym grzechów i odnowił przymierze między Bogiem i ludzkością. Jego ofiara była ofiarą wynagradzającą, czyli ofiarą, która stanowi zadośćuczynienie dla uzyskania odpuszczenia win. (...) Jezus jest więc świadom, że składa ofiarę wynagradzającą, ofiarę

¹³⁷ „[Księża Najświętszego Serca Jezusowego] nieustannie kierować powinni swą uwagę, skłonności, myśli i dążenia ku przedmiotowi swojej miłości. Nawet wtedy, kiedy pochłoną ich inne obowiązki czy korzystać będą z zasłużonego odpoczynku, ich serce, umysł, wola mają być zwrócone ku Panu Jezusowi. Takiej to właśnie miłości wymaga Pan Jezus, miłości czystej i wiernej, podejmującej działanie jedynie ze względu na przedmiot swojej miłości. Niestety! Ilez dusz, nawet Bogu poświęconych, odmawia Mu tej miłości! Ilez jest niewdzięcznych, którzy mało myślą o Panu Jezusie”. L. Dehon, *Dyrektorium duchowe Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, Warszawa 1997, s. 248-249. Por. tenże, *O życiu miłości do Najświętszego Serca Jezusowego*, dz. cyt., s. 185-186; L. Poleszak, *Serce Zbawiciela. Kult...*, dz. cyt., s. 143-203.

¹³⁸ Por. LCr, s. 401-407; Konst., 6; U. Chiarello, *Carisma del Fondatore e spiritualità dehoniana*, dz. cyt., s. 48-50.

różną od ofiar kultu żydowskiego, ponieważ polega ona na darze z własnego życia i uzyskuje raz na zawsze odpuszczenie grzechów całej ludzkości. Ofiara ta została później wyrażona w myśli teologicznej za pomocą pojęć zadośćuczynienia i zasługi. Chrystus złożył zadośćuczynienie za grzechy i przez to wysłużył nam zbawienie¹³⁹.

Pojęcie wynagrodzenia w rozumieniu Założyciela jest ściśle związane z jego koncepcją miłości. Wyraża się ona w takich terminach jak „obłacja” oraz „posłuszeństwo”. Takie rozumienie przejmują także dokumenty Instytutu. Dla o. Dehona posłuszeństwo jest charakterystyczną cechą miłości, stanowi jej drugie imię. Jego wzorem jest sam Jezus. Posłuszeństwo Syna Bożego jest doskonałe i dojrzałe. Nie ma w nim jakiegóżby niezdolności do własnego działania. Jest ono natomiast wyrazem pełnego zaangażowania w myślenie i zamiary Ojca, przez co stanowi dojrzały owoc miłości i wolności Chrystusa.

Założyciel wprowadza również specyficzne rozumienie wynagrodzenia, opisując je jako wzajemną miłość przyjaźni. Wynagrodzenie nie ogranicza się do jakiegoś altruizmu ze strony Boga, który udziela swoich dóbr stworzeniu, ale jest otwarte na wolne i pełne miłości działanie człowieka. Używając pojęć „pocieszenie” czy „pokrzepienie”, a także „ukojenie” Boga z powodu zniewag innych, o. Dehon nie kładzie akcentu na konieczność odkupienia win i zapłaty za wyrządzone krzywdy, ale koncentruje się na pozytywnym wymiarze wynagrodzenia, którym jest naturalna potrzeba odwzajemnienia miłości Tego, który kocha człowieka bezinteresownie. Założyciel wyraźnie podkreśla, że miłość Jezusa jest zraniona przez brak jej przyjęcia i zaakceptowania ze strony człowieka. Bóg jednak nie zaprzestaje tej miłości i pozostaje otwarty na odpowiedź swojego stworze-

¹³⁹ Jan Paweł II, *Ofiara wynagradzająca. Audiencja generalna*, w: *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, red. L. Poleśzak, Kraków 2006, s. 243.

nia. Czyni także możliwą przyjaźń, wyrażającą się w przyjęciu tej Jego miłości. Właśnie owa wymiana miłości jest dla Założyciela prawdziwym wynagrodzeniem, które rozumie jako przyjaźń z Bogiem¹⁴⁰.

Konsekwencję takiego ujęcia wynagrodzenia możemy dostrzec w obecnych *Konstytucjach* Zgromadzenia. Definiują one wynagrodzenie w następujący sposób: „Przez wynagrodzenie rozumiemy więc: przyjęcie Ducha Świętego (por. 1 Tes 4,8), odpowiedź na miłość Chrystusa względem nas, ścisłą łączność z Jego miłością ku Ojcu oraz współpracę z Jego zbawczym dziełem w świecie. W tym świecie bowiem uwalnia On dzisiaj ludzi od grzechu i odnawia ludzkość w jedności. W tym świecie wywołuje także nas, abyśmy żyli powołaniem wynagrodzenia, które jest bodźcem naszego apostołatu (por. KDK, 38)”¹⁴¹.

Podkreślenie roli miłości w dziele wynagrodzenia niesie za sobą istotne wnioski. W wynagrodzeniu nie tyle chodzi o posłuszeństwo poleceniu czy proste naśladowanie Syna Bożego jako swojego wzoru życia. Istotne jest tu przyzwolenie człowieka na przeniknięcie własnego życia przez czynną obecność Ducha Świętego. Aby to było możliwe, musi się najpierw dokonać duchowe oczyszczenie, które prowadzi do wyrzeczenia się siebie oraz do podjęcia osobistej współpracy z Bogiem. Widzimy więc, że miłość wynagradzająca nie ogranicza wolności i kreatywności stworzenia. Doświadczenie Boga rodzi w człowieku wewnętrzną wolność, której źródłem jest Duch Święty. W ten sposób wynagrodzenie staje się współdziałaniem w dziele zbawczym Syna Bożego¹⁴².

¹⁴⁰ Por. L. Dehon, *Niepojęta miłość*, tł. J. Stoszko, Warszawa 1995, s. 235-240; tenże, *O życiu miłości do Najświętszego Serca Jezusowego*, dz. cyt., s. 61-66; por. A. Bourgeois, *Nasza Reguła Życia. Przewodnik*, tł. E. Kotuła, Kraków 1989, s. 60-62; P. McGuire, *Serce Jezusa w świecie współczesnym według Ojca Dehona*, Sympozjum 1 (1998), ss. 148-149.

¹⁴¹ Konst., 23.

¹⁴² „Przyjmując Ducha Świętego, który modli się w nas i przychodzi z pomocą naszej słabości (por. Rz 8,26-28), chcemy w Synu wielbić i adorować

W praktyce Zgromadzenia wynagrodzenie przybiera dwie formy: wynagrodzenia zastępczego oraz wynagrodzenia pokutnego. Wynagrodzenie zastępcze wyraża się w miłości stanowiącej odpowiedź na wzgardzoną miłość Boga¹⁴³. Jego realizacja dokonuje się w aktach miłości i wynagrodzenia, a także w pełnieniu woli Bożej¹⁴⁴. Wynagrodzenie pokutne natomiast włącza człowieka we współpracę ze Zbawicielem w dziele odkupienia, poprzez podjęcie walki z grzechem, rozwój miłości oraz pogłębianie zjednoczenia z Bogiem¹⁴⁵. Szczególną wartość dla Założyciela posiada wynagrodzenie eucharystyczne. W Eucharystii jest obecne „żywe, kochające i zranione Serce Jezusa”¹⁴⁶. Oj-

Ojca, który każdego dnia dokonuje wśród nas dzieła zbawienia i zleca nam posługę pojednania (por. 2 Kor 5, 18)”. Konst., 78.

¹⁴³ „Wynagrodzenie, którego domaga się ponad wszystko Chrystus, to wynagrodzenie przez miłość, która by Mu odpłaciła za obojętność tak wielkiej liczby dusz”. L. Dehon, *List do ks. A. Guillaume z 12 lutego 1914 r.* (rkp., Arch. SCJ, B 44, 7).

¹⁴⁴ Dla Założyciela posłuszeństwo jest wymogiem autentycznego kultu Najświętszego Serca Jezusowego. „Każdego dnia przyzywamy Serce Jezusa «aż do śmierci posłuszne». To wezwanie wyraża jedno z najważniejszych zadań, jedną z najważniejszych korzyści wpływających z kultu Najświętszego Serca w naszych czasach. (...) Posłuszeństwo dąży do uzewnętrznienia się, do umocnienia się i wyrażenia w wierze i w sercu. Także wiernym, kapłanom i zakonnikom grozi niebezpieczeństwo osłabienia podstaw autorytetu i posłuszeństwa. Dlatego konieczne jest powrót do źródła, do modelu autorytetu i posłuszeństwa, do Serca Jezusa, aby odnowić nasze przekonania i nasze życie w tym punkcie. (...) Jako synowie św. Ignacego, uczniowie Serca Jezusowego powinni wyróżniać się w posłuszeństwie. Ta dyspozycja winna rozciągać się na wszystko, na nasze zajęcia, na nasze lektury, na nasze relacje. Będąc posłusznymi naszym przełożonym, jesteśmy posłusznymi Bogu”. LCr, s. 243-245.

¹⁴⁵ „Miłość jest cnotą najwyższą. Pozwala wzrastać wszystkim innym cnotom. (...) Nie możemy zadowalać się pobożnością sentymentalną. Serce Jezusa oczekuje miłości ofiarnej, wiernej, stałej, miłości mocnej i bezinteresownej, która poświęca wszystkie swoje siły na służbę umiłowanemu Mistrzowi”. LCr, s. 73-75.

¹⁴⁶ L. Dehon, *Dyrektorium duchowe Księży Najświętszego Serca Jezusowego*,

ciec Dehon podkreśla rzeczywistą obecność Jezusa w tabernakulach domów Zgromadzenia oraz zachęca do czuwania u stóp Najświętszego Sakramentu i składania wobec Jezusa eucharystycznego aktów miłości i wynagrodzenia¹⁴⁷.

To bardzo zarysowe przedstawienie głównych cech charyzmatu Zgromadzenia wymagałoby oczywiście szerszego omówienia w celu pełnego ukazania myśli Założyciela. Celem tego krótkiego opracowania nie jest jednak systematyczne studium tematu, ale przypomnienie jego istotnych elementów, które każdy z synów duchowych o. Dehona winien w swoim życiu nieustannie zgłębiać i praktykować. Jedynie w ten sposób jest możliwy twórczy rozwój Instytutu, który wpisuje się nie tylko w kontekst rodzin zakonnych, ale i w życie duchowe całej społeczności Kościoła. Wszyscy widzimy dzisiaj bardzo wyraźnie, że prowadzone studium nad charyzmatami poszczególnych instytutów przynosi owoce dopiero wtedy, kiedy jest połączone z realnym życiem ich członków, ze świadectwem, jakiego domaga się od osób konsekrowanych dzisiejszy świat. Odpowiedź na to wyzwanie rodzi się w sercu każdego z nas osobiście. Stanowi to owoc nieustannej pracy nad sobą, z której nigdy nie można zrezygnować bez znacznej szkody dla własnego życia duchowego.

Spróbujmy jeszcze spojrzeć na ten problem w perspektywie ogólnozgromadzeniowej. We współczesnej dyskusji dotyczącej charyzmatu Zgromadzenia i jego odniesienia do charyzmatu Założyciela próbuje się docierać do istotnych form duchowości sercańskiej. Niekiedy wydaje się, że dyskusja ta koncentruje się nie tyle na fundamentalnych dla Instytutu źródłach duchowości, co na tendencjach, jakie są obecne we współczesnym świecie. Przykładem może być tutaj sama relacja do kultu Najświętszego

dz. cyt., s. 215.

¹⁴⁷ „Księża Serca Jezusowego powinni czuwać nieustannie u stóp Najświętszego Sakramentu. Tylko bowiem przed Nim można spełniać najlepiej akty miłości i wynagrodzenia stanowiące istotę ich życia”. Tamże. Por. L. Poleszak, *Serce Zbawiciela. Kult...*, dz. cyt., s. 206-271.

Serca Jezusowego, który – jak się to często powtarza – przeżywa swój kryzys i przestał już być, przynajmniej w krajach Zachodniej Europy, wyznacznikiem życia duchowego wiernych. Także w Zgromadzeniu daje się niekiedy słyszeć głosy mówiące o konieczności znacznego przemodelowania charakterystycznych dla sercanów cech duchowości. Idąc za tą logiką, próbuje się tworzyć nowe pojęcia i nowe wyznaczniki duchowości Zgromadzenia. Czy jednak ta droga jest właściwa? Jak wykazują materiały źródłowe i tradycja Zgromadzenia, zarówno myśl Założyciela, jak też dokumenty Instytutu wyraźnie określają elementy konstytutywne jego duchowości. Tym, co stanowi jej bazę, jest przede wszystkim objawienie biblijne, w którym zostaje ukazana miłość Boga do człowieka¹⁴⁸. Miłość ta nieustannie poszukuje odwzajemnienia, czego wyrazem jest chociażby subtelna prośba Zbawiciela z Ostatniej Wieczerzy: „Trwajcie w miłości mojej!” (J 15,9). Prawda o Bogu, który kocha i zstępuje na ziemię, by przez życie i śmierć praktykować miłość do człowieka, a w końcu prosić go o miłość współczującą i wynagradzającą, jest fundamentalną inspiracją założonego przez o. Dehona Zgromadzenia¹⁴⁹. Chociaż używany przez Założyciela sposób wyrazu

¹⁴⁸ „Bóg daje się nam poznać jako tajemnica nieskończonej miłości, w której Ojciec wyraża odwiecznie swoje Słowo w Duchu Świętym. Dlatego Słowo, które od początku jest u Boga i jest Bogiem, objawia nam samego Boga w dialogu miłości między Osobami Boskimi i zaprasza nas do uczestnictwa w nim”. Benedykt XVI, Adhortacja apostołska *Verbum domini*, 6.

¹⁴⁹ Prawda o miłości Boga została przypomniana między innymi w objawieniach w Paray-le-Monial. Nie można jednak twierdzić, że to na ich bazie zrodziła się u o. Dehona myśl o założeniu Zgromadzenia. Znaczenie tych objawień pozostaje wyjątkowe o tyle, o ile kierują one wzrok na Krzyż Chrystusa i ranę boku oraz na ogromny oddźwięk teologiczny, mistyczny i apostołski, jakie miało wydarzenie opisane przez św. Jana Apostoła. Por. A. Bourgeois, *List okólny z dnia 1 stycznia 1975 r.*, „Informator SCJ” z dnia 08.02.1975, s. 77 (mps, Arch. SCJ PO); L. Dehon, *Dyrektorium duchowe Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, Warszawa 1997, s. 38-39; tenże, *Zalecenia i rady Ojca Dehona dla swoich zakonników*, w: tenże, *Dyrektorium duchowe Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, dz. cyt., 347-349.

treści dogmatycznych może dzisiaj brzmieć nieco przestarzałe, wciąż zachowują one jednak swoją aktualność i moc. Ich źródło tkwi bowiem nie w objawieniach prywatnych, którym należy się szacunek ze względu na ich pomoc w pełniejszym przeżywaniu danej prawdy teologicznej w konkretnej epoce historycznej¹⁵⁰, ale w Piśmie Świętym i Tradycji¹⁵¹.

Użyte skróty:

- KDK** Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, Rzym 1965.
- Konst.** *Konstytucje Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, w: *Reguła Życia. Konstytucje i Dyrektorium Generalne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, Kraków 1991.
- LCr** Dehon L., *Lettere circolari*, Bologna 1954.
- NHV 3** Dehon L., *Notes sur l'Histoire de ma vie*, t. 3, Roma 1977.
- NHV 7** Dehon L., *Notes sur l'Histoire de ma vie*, t. 7, Roma 1979.
- NQ 3** Dehon L., *Notes Quotidiennes*, t. 3, Andria 1994.

¹⁵⁰ Por. Benedykt XVI, Adhortacja apostołska *Verbum domini*, 14.

¹⁵¹ Por. Pius XII, Encyklika *Haurietis aquas*, rozdz. II.

DROGA RAD EWANGELICZNYCH

Program formacji ciągłej na 2011 rok

WYDAWNICTWO KSIĘŻY SERCANÓW

Redakcja
Wydawnictwo DEHON

Wybór tekstów
ks. Jerzy Welna SCJ

Projekt okładki
Klemens Knap

Korekta językowa
Elżbieta Małasiewicz-Machula

Wyłącznie do użytku wewnętrznego

© 2011 Wydawnictwo Księży Sercanów
ul. Saska 2, 30-715 Kraków
tel./fax: 12 2905298
e-mail: dehon@wydawnictwo.net.pl
sprzedaz@wydawnictwo.net.pl
www.wydawnictwo.net.pl
Druk: Dział Poligrafii, 2011 r.

SPIS TREŚCI

- ks. Jerzy Welna SCJ*
1. PROGRAM FORMACJI CIĄGŁEJ NA ROK 2011 ROK
„DROGA RAD EWANGELICZNYCH” 5
- o. Jacek Kiciński CMF*
2. W KOMUNII Z BOGIEM
– ŹRÓDŁO TOŻSAMOŚCI ZAKONNEJ 16
- o. Jacek Kiciński CMF*
3. ŻYCIE KONSEKROWANE JAKO RADYKALNA
ODPOWIEDŹ NA ZNAKI CZASÓW 31
- o. Jacek Kiciński CMF*
4. SZTUKA PRZEŻYWANIA RAD EWANGELICZNYCH.
ŻYCIE SAKRAMENTALNE 44
- o. Jacek Kiciński CMF*
5. POSŁUSZEŃSTWO DROGĄ DUCHOWEJ WOLNOŚCI 62
- o. Jacek Kiciński CMF*
6. CZYSTA MIŁOŚĆ MARYI NA PODSTAWIE
DEUS CARITAS EST 72
- ks. Janusz Królikowski*
7. MIŁOŚĆ BOŻA WYRAŻONA SYMBOLAMI 82
Wieczna miłość Boga 93
- ks. Janusz Królikowski*
8. KAPŁAN KATOLICKI I POLITYKA 95

- ks. Andrzej Michalik*
9. AKTUALNOŚĆ I TEOLOGICZNE PODSTAWY NABOŻEŃSTWA
DO SERCA JEZUSA WEDŁUG JOSEPHA RATZINGERA 106
- ks. Leszek Poleszak SCJ*
10. GŁÓWNE RYSY DUCHOWOŚCI ZGROMADZENIA KSIĘŻY
NAJŚWIĘTSZEGO SERCA JEZUSOWEGO W ZAMYŚLE
ZAŁOŻYCIELA – O. LEONA JANA DEHONA..... 116
- o. Dane Dideberg SJ*
11. WIELKA OBIETNICA.....131